

Ioannis Lampropoulos

Kirkon keskustelukulttuuri

Rakkaat isät, veljet ja sisaret, on ilo olla tänään teidän keskuudessanne! Haluan kiittää Ortodoksisten pappien liittoa rohkeudesta ja tahdosta käydä keskustelua niinkin ajankohtaisesta aiheesta kuin kirkkomme keskustelukulttuuri.

Tänä vuonna olemme kaikki joutuneet seuraamaan kirkkomme kahden johtavan piispan lehtien sivuilla käymää keskustelua. Olen huolissani käydyn keskustelun tuloksista, etenkin siitä miten se vaikuttaa meihin kirkon työntekijöihin ja seurakuntalaisten suhtautumiseen kirkkoomme.

Olen varma siitä, että myös seurakuntatasolla esiintyy samanlaisia haasteita avoimessa keskustelussa kuin kirkon ylätasolla. Alustukseni aihe, kirkon keskustelukulttuuri, koskettaa koko kirkkoa sen kaikilla tasoilla. Sitä arvioidessani tulen käyttämään kahta keskeistä käsitettä: *keskustelua* ja *dialogia*. Molemmat tarkoittavat kahden tai useamman ihmisen vuoropuhelua.

Näin alkuun esittäisin teille pohdittavaksi kaksi kysymystä: Mitä keskustelu on? Onko kirkossamme tilaa keskustelulle?

Rakkaat isät, ortodoksisen kirkon toimintatapoihin kuuluvat olennaisesti keskustelu, vuoropuhelu ja dialogi. Olen huolissani, koska emme selvästikään toteuta meille kirkkona jotakin olennaisesti kuuluvaa. Keskustelu kuuluu ortodoksisen kirkon toimintatapoihin, koska kirkko on olemukseltaan ja rakenteeltaan synodaalinen.¹

Synodaalisuus viittaa yhtäältä piispojen synodiin. Synodissa piispat kokoontuvat yhteisen pöydän ympärille keskustelemaan kirkon tilanteesta ja tekemään tarvittavia päätöksiä. Kirkkoa johdetaan keskustelulla. Toisaalta synodaalisuus ilmaisee periaatteen, jonka mukaisesti kirkossa papit ja kirkkokansa kävelevät yhteisellä tiellä. Voisimme ymmärtää yhteisellä tiellä kulkemisen tarkoittavan keskustellen löydettävää yhteisestä näkemystä meille yhteisistä asioista. Tämän mukaisesti seurakunnassa papin ja hänen laumansa välinen suhde ei perustu vallankäytölle ja alistamiselle vaan kyse on yhteisestä kuuliaisuudesta Kristukselle. Näin tapahtuu, kun jokainen meistä

¹ πρωτ. Βασίλειος Θερμός, *Το ζεχασμένο μυστήριο*, εκδ. Γρηγόρη, 2004, σελ.73.

tunnistaa ja tunnustaa kaikissa lähimmäisissämme hänen persoonalliset lahjansa.² Seurakunnan papin näkökulmasta näin voi tapahtua ainoastaan vuoropuhelussa seurakuntalaisten kanssa.

Kreikkalainen arkkimandriitta Georgios Kapsanis toteaa, että ”on suuri synty hylätä synodaalinen toimintatapa, koska silloin osoitamme ennakkoluulomme ja epäluottamuksemme kirkkomme jäsenten armolahjoja kohtaan. Totuus ei ole siinä, että paimen tarjoaa sitä laumallensa. Totuus on Jumalan lahja, johon paimen ja lauma yhdessä osallistuvat. Jos ruumiin pää, paimen, luulee, että se voi tehdä kaiken ilman muiden ruumiinjäsenten apua, on luonnollista, että pian sairastuu pahasti ei vain ruumis vaan myös sen pää.”³

Sen lisäksi että dialogi on ortodoksisen kirkon johtamisen tapa, pastoraalista ja hengellistä työtä ei myöskään voi tehdä ilman dialogia. Katumuksen sakramentti on dialogin synonyymi, koska siinä toteutuvat kaikki dialogin piirteet: kuunteleminen, tila puhua ja armollisuus.

Tässä kohdin lopetan teologisen pohdintani ja pyydän teitä jälleen pohtimaan kahta kysymystä: Mitä ajatuksia kuulemanne ajatukset herättävät? Mitkä ovat mielestäsi onnistuneen keskustelun ja dialogin lähtökohdat?

Tätä alustusta valmistellessani luin monenlaisia keskustelua ja dialogia käsitteleviä tekstejä. Huomasin, että monet yritykset ja oppilaitokset Suomessa ovat viime vuosien aikana yrittäneet muuttaa toimintakulttuuriaan keskustelevämmäksi. Eri tahoilla ja eri toimijoiden toimesta on toteutettu monenlaisia dialogihankkeita. Mainitsen tässä yhteydessä SITRA-tulevaisuustalon tuottaman aineiston, etenkin artikkelisarjan *Dialogi tietoa tulkitsevassa päätöksenteossa*⁴, johon kannustan teitä perehtymään.

Hyvän ja onnistuneen keskustelun ja dialogin lähtökohtana on muutama perusasia, jotka nyt haluaisin jakaa kanssanne.

Ensimmäinen dialogin lähtökohta on luottamus. Lappeenrannan teknillisen yliopiston professori Kirsimarja Blomqvist toteaa, että ”luottamus on työyhteisön vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin keskeinen elementti.”⁵ Hänen mukaansa ajankohtainen tutkimus on osoittanut, että erityisesti esimiehiin ja työtovereihin henkilöityvä luottamus vaikuttaa myönteisesti työntekijän si-

² πρωτ. Αλέξανδρος Σμέμαν, *Η αποστολή της εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο*, εκδ. Ακρίτας, 1983, σ.202.

³ Αρχ. Γεώργιος Καψάνης, *Η ποιμαντική διακονία κατά τους ιερούς κανόνες*, εκδ. Άθως, σ. 127- 128.

⁴ <https://www.sitra.fi/artikkelit/dialogi-tietoa-tulkitsevassa-paatoksenteossa-artikkelisarja/>

⁵ http://www.stat.fi/ajk/tapahtumia/2008-05-21_luottamus_artikkeli.pdf (18.9.2020)

toutumiseen.⁶ Tulevaisuudessa luottamus omaan organisaatioon voi olla en-
tistä keskeisempi tekijä työntekijän sitoutumiselle työhönsä ja työyhteisöön.
Nämä ajatukset antavat aiheen kysyä, löytyykö meiltä enää kollegiaalista
luottamusta vai onko luottamuksemme kirkkoamme kohtaan murentunut?

Toinen hyvän dialogin lähtökohta on se, että keskustelussa ei ole kyse
väittelystä. Väittelyssä korostetaan omaa kantaa ja sille on tyypillistä oikeassa
olemisen tarve. Dialogissa sen sijaan korostuu tahto kuulla toista ihmistä ja
valmius oman mielipiteen muuttamiseen keskustelun seurauksena ja sen jäl-
keen.

Halusta ja kyvystä kuulla nousee mielestäni dialogin arvokkain lähtö-
kohta eli kuunteleminen. Eikö kuunteleminen ole myös pastoraalisen työm-
me peruslähtökohta? Ruurik Holm, Petro Poutanen ja Pirjo Stähle kirjoittavat
dialogista todeten, että ”kuunteleminen on kykyä hallita omaa sisäistä ’häli-
nää’ ja auttaa omien ajatusvinoutumien tunnistamisessa.”⁷ Kuulluksi tulemi-
sen kokemus edellyttää keskustelun taso-arvoisuutta.

On hyvin valitettavaa, että kirkkomme hierarkkisesta järjestelmästä on
tullut este avoimelle keskustelulle. Hierarkia monesti pelottaa meitä. Hier-
rarkiaan liittyy myös pelko omasta asemasta. En tiedä teistä muista, mutta
omalla kohdallani olen asioista suoraan puhuttuani monesti miettinyt, olenko
enää huomenna pappi vai pitäisikö aloittaa muiden töiden etsiminen. Yhtei-
seen keskusteluun liittyvä pelko kertoo leimatuksi tulemisen pelosta. Meidän
ajatellaan olevan tietynlaisia, ja oletetaan puhuvan sen mukaisesti. Tai meidät
luokitellaan sen perusteella, miten puheemme tulkitaan.

Joku voisi väittää, että keskustelu kirkossamme on yleistä. Eikö palve-
lukeskus pyydäkin seurakunnilta lausuntoja kirkollishallituksen tai kirkollis-
kokouksen päätöksistä? Meiltä on pyydetty hallintouudistuksesta lausuntoja
toinen toisesta perään. Laadimme lausuntoja kiinteistöraportista. Lausuntoja,
lausuntoja ja lisää lausuntoja. Lausunnoissa muutamat ihmiset seurakun-
nassa muotoilevat omat näkemyksensä asioista ja lähettävät ne eteenpäin.
Palvelukeskuksessa lausunnot laitetaan samaan sähköiseen kansioon kes-
kustelemaan keskenään. Näin kirkossamme keskustelevat lausunnot eivätkä
ihmiset. Ero lausunnon antamisen ja keskustelun välillä on se, että lausunnos-
sa vastaamme asioihin omien intressiemme mukaan, keskustelussa joudum-
me kuulemaan toisia.

⁶ http://www.stat.fi/ajk/tapahtumia/2008-05-21_luottamus_artikkeli.pdf (18.9.2020)

⁷ <https://www.sitra.fi/artikkelit/kohti-dialogista-suomea-dialogin-hyotyja-paatoksenteolle/> (18.9.2020)

Viimeisenä hyvän keskustelun lähtökohtana mainitsen vielä keskustelulle olevan ajan ja tilan. Onko meillä aikaa ja tilaa keskustelulle?

Keskustelu, vuorovaikutus ja ennen kaikkea halu käydä dialogia ovat elinehto moniarvoisessa ja -kulttuurisessa maailmassa, jotta ymmärtäisimme, miten yhteiskunta toimii ja mikä on kirkon rooli ja tehtävä yhteiskunnassa.

Pastoraalisessa työssämme korostamme, että ihmisellä on mahdollisuus muuttaa elämänsä ja korjata tunnustamansa virheet. Tätä kutsutaan kirkon kielellä mielenmuutokseksi. Katumuksen sakramentissa kannustamme seurakuntalaisia muuttamaan elämänsä ja korjaamaan virheet, jotka he itse tunnistavat. Itse olen yllättynyt siitä, että vaikka kirkossamme saarnaamme hyveistä ja Kristuksen elämän seuraamisesta, tämä ei kuitenkaan heijastu tekoina kirkon toimintaan. Mitkä ovat teidän mielestänne konkreettisia tekoja, joihin voisimme tämän päivän keskustelun vahvistamina ryhtyä muuttaaksemme kirkkomme toimintakulttuuriamme keskustelevämmäksi? Mitä itse voimme tehdä tässä tilanteessa?